

ЕКСПОРТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Л. М. СОКОЛ, кандидат економічних наук,
асистент кафедри глобальної економіки
**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**
e-mail: lesia_sokol@ukr.net

Анотація. Розглянуто роль та місце українського аграрного сектору в економіці країни. Проаналізовано динаміку експорту сільськогосподарської продукції по роках та країнах на основі офіційних статистичних даних. Наведено дані щодо заповнення безмитних експортних квот на агропродукцію відповідно до угоди про вільну торгівлю з Європейським Союзом. Розглянуто перспективи розвитку зовнішньоекономічних відносин України зі світом. Зокрема проаналізовано можливості розширення зовнішньоекономічних торгових зв'язків із країнами Азії, де зростає кількість та купівельна спроможність населення, поліпшується логістична інфраструктура. Наведено думки вчених щодо майбутнього розвитку торгових відносин з Китаєм, В'єтнамом, Сінгапуром, Туреччиною і т.д.

Ключові слова: експорт, сільськогосподарська продукція, імпортер, квота, міжнародні торгові відносини

Актуальність. Україна входить до трійки найбільших експортерів зерна та соняшникової олії у світі. Крім того, значною мірою експортує технічні культури. Продукція агропродовольчого сектору нині становить основу товарної структури українського експорту.

Важливим перспективним завданням є розширення зовнішньоекономічних торгових зв'язків України зі світом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасний стан та перспективи розвитку міжнародної торгівлі й експорту сільськогосподарської продукції в Україні розглядають у своїх дослідженнях такі вітчизняні вчені, як С. М. Кваша, А. Д. Діброва, О. В. Жемойда та інші науковці.

Мета дослідження – аналіз динаміки експорту сільськогосподарської продукції в Україні, дослідження основних імпортерів вітчизняної агропродовольчої продукції та пошук можливостей розширення зовнішньо-економічних відносин країни.

Матеріали і методи дослідження. У статті було використано методи: діалектичний, абстрактно-логічний, наукового узагальнення, економіко-математичні тощо. Інформаційну базу досліджень становили законодавча й нормативно-правова база України, розробки вітчизняних

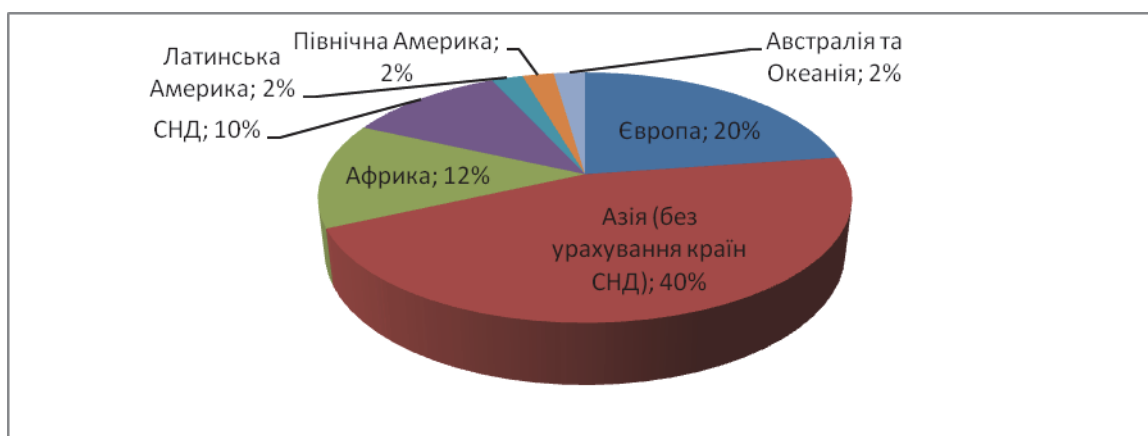
вчених, матеріали статистичної звітності Державної служби статистики України, інтернет-ресурси, матеріали особистих досліджень.

Результати дослідження та їх обговорення. Обсяги експорту окремих сільськогосподарських товарів в Україні перевищують рівень внутрішнього споживання. Частка експорту у відсотках до виробництва у 2013–2014 роках становила: пшениця – 52,08%, кукурудза – 61,54%, соя – 59,09%, соняшникова олія – 85,71% [1, с. 15].

Експорт сільськогосподарської продукції у 2015 р. забезпечив 37% валютних надходжень до бюджету України [2, 3]. У структурі загального експорту зернові культури становили 15,7%, готові харчові продукти – 6,4%, жири та олії тваринного або рослинного походження – 8,4%, насіння і плоди олійних рослин – 4%. Саме експортоорієнтовані культури – зерно та олійні, є найбільш привабливими для виробників і забезпечують ефективність галузі рослинництва [4].

Основними імпортерами української агропродукції у 2015 р. стали: Азія (без урахування країн СНД) – 7, 4 млрд дол. США (40%); Європа – 5,9 млрд дол. США (20%); Африка – 2,2 млрд дол. США (12%); СНД – 1,8 млрд дол. США (10%); Латинська Америка – 0,4 млрд дол. США (2%); Північна Америка – 0,4 млрд дол. США (2%); Австралія та Океанія – 0,4 млрд дол. США (2%); у загальному експорті агропродукції [2, 3] (рис.1).

Згідно з угодою про вільну торгівлю України з Європейським Союзом, існують безмитні експортні квоти на сільськогосподарську продукцію. Але більшість аграріїв вказують на їх невеликі розміри. Наприклад, ЄС дозволяє безмитно ввозити лише 400 тис. т кукурудзи, тоді як у 2015 р. українські агровиробники зібрали 23 млн т даної культури. Схожа ситуація з експортом зернових культур, соняшникової олії, м'яса птиці, яєць тощо. З іншого боку, багато безмитних квот на сільськогосподарську продукцію взагалі не використовуються.

Основні імпортери агропродовольчої продукції України у 2015 році

За даними Мінагрополітики, використання квот на деякі продукти харчування у 2015 р. не було заповнено (див. таблицю).

Використання Україною експортних квот на сільськогосподарську продукцію у 2015 році

Сільськогосподарська продукція	Квоти, тис. тонн	Використання квот у %
Пшениця	950	100
Кукурудза	400	100
М'ясо птиці	16	100
Виноградний та яблучний соки	10	100
Мед	5	100
Цукор	25	99
Оброблена продукція з цукру	2	23
Яйця	1,5	5
Гриби	0,5	0
Готова продукція з молока (сири, вершки, тощо)	2	0
Готова продукція із зернових	2	0
Яловичина	12	0
Свинина	20	0
Молоко, вершки, згущене молоко, йогурти	8	0
Сухе молоко	1,5	0

У випадку продукції яловичини, свинини, молока, вершків, згущеного молока, йогуртів та сухого молока квоти не могли бути використані у зв'язку з відсутністю сертифікованого виробництва.

Сільськогосподарське виробництво країн Європи є дотаційним, що пояснює відмову від розширення торгових зв'язків з Україною. У середньому в ЄС прямі дотації на гектар орної землі становлять 240 євро на рік. У 2016 р. ЄС запланував виділити 41% загальноєвропейського бюджету на розвиток агробізнесу.

Висновки і перспективи. ЄС є основним стратегічним вектором збуту вітчизняної сільськогосподарської продукції. Поглиблення зовнішньо-економічних відносин дасть змогу розвивати харчову промисловість, модернізувати переробну сферу й експортувати високоякісну продукцію з високим рівнем доданої вартості. На жаль, на сьогодні 57% українського аграрного експорту є сировина.

Незаповненою нішею на європейських ринках залишаються популярні органічні продукти, що також стимулює розвиток даного виробництва в Україні з експортом без квот та мита.

Важливим аспектом є інформатизація споживачів щодо складу та якості продукції.

У майбутньому експерти прогнозують збільшення експорту до країн Азії, де зростає кількість та купівельна спроможність населення, налагоджена логістична інфраструктура. Розвиваються торгові відносини з Китаєм, В'єтнамом, Сінгапуром, Туреччиною.

Список літератури

1. Жемойда О. В. Розвиток пропозиції на ринку агропродовольчої продукції України / О. В. Жемойда. – К : Ін-т аграр. економіки, 2015. – 42 с.

2. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>
4. Прокопенко К. Аграрний сектор: результати та перспективи / К. Прокопенко / Інститут економіки та прогнозування НАНУ. – К., 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edclub.com.ua/analitika/agrarnyy-sektor-rezultaty-ta-perspektyvy>
5. Кваша С. М. Методологічний базис прийняття суспільних рішень в аграрній політиці / С. М. Кваша // Економіка АПК. – 2013. – № 8. – С. 12–21. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2013_8_4
6. Регулювання аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграції : монографія / [Діброва А. Д. та ін.] ; за ред. А. Д. Діброви, В. Є. Андрієвського ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Ін-т розвитку аграр. ринків. – К. : Інтердрук, 2014. – 572 с.
7. Розвиток аграрної політики України в умовах євроінтеграції : монографія / [А. Д. Діброва та ін.] ; за ред. А. Д. Діброви, В. Є. Андрієвського ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Ін-т розвитку аграр. ринків. – К. : Інтердрук, 2014. – 568.
8. Жемойда О. В. Напрями формування пропозиції на ринку агропродовольчої продукції України : монографія/ О. В. Жемойда. – К. : ІАЕ, 2014. – 380 с.

References

1. Zhemoyda, O. (2015). Development of supply on the agricultural market of Ukraine, NSC "Institute Agricultural Economy", Kyiv, 42.
2. The Ministry Agrarian Policy and Food of Ukraine [Elektronnyi resource]. Available at: <http://minagro.gov.ua/en>.
3. The State Statistics Service of Ukraine [Elektronnyi resource]. Available at: <http://ukrstat.gov.ua>.
4. Prokopenko, K. (2016). Agricultural sector: results and perspectives. Institute for economics and forecasting. National Academy of Sciences of Ukraine [Elektronnyi resource]. Available at: <http://edclub.com.ua/analitika/agrarnyy-sektor-rezultaty-ta-perspektyvy>.
5. Kvasha, S. M. (2013). Methodological basis for public decisions-making process in agricultural policy, "Ekonomika APK", 8, 12–21. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2013_8_4.
6. Dibrova, A. D., Andrievskyj V. E. (2014). Regulation of economics of agrarian sector in Ukraine in conditions of European integration: monograph, NULES, Institute of agrarian markets development, Kyiv, Interdruk, 572.
7. Dibrova, A. D., Andrievskyj, V. E. (2014). Development of agrarian policy of Ukraine in conditions of European integration : monograph, NULES, Institute of agrarian markets development, Kyiv, Interdruk, 568.
8. Zhemoyda, O. V. (2014). Directions of formation of supply on the market of agricultural products of Ukraine: monograph. NSC "Institute Agricultural Economy", Kyiv, 380.

ЭКСПОРТ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ В УКРАИНЕ: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Л. М. Сокол

Аннотация. Рассмотрены роль и место украинского аграрного сектора в экономике страны. Проанализирована динамика экспорта сельскохозяйственной продукции по годам, странам на основе официальных статистических данных. Приведены данные по заполнению беспошлинных экспортных квот на агропродукцию в соответствии с соглашением о свободной торговле с Европейским Союзом. Рассмотрены перспективы развития внешнеэкономических отношений Украины с миром. В частности, проанализированы возможности расширения внешнеэкономических торговых связей со странами Азии, где растет численность и покупательская способность населения, отлажена логистическая инфраструктура. Приведены мнения ученых относительно будущего развития торговых отношений с Китаем, Вьетнамом, Сингапуром, Турцией и т.д.

Ключевые слова: экспорт, сельскохозяйственная продукция, импортер, квота, международные торговые отношения

AGRICULTURAL EXPORT OF UKRAINE: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

L. M. Sokol

Abstract. The international cooperation requires the formation mechanism of foreign economic relations. The article considers the role and place of Ukrainian agricultural sector in the national economy. The dynamics of agricultural exports is analyzed on the basis of official statistical data. The data of using agricultural products quotas for duty-free exports according to free trade agreement with the EU are analyzed. The development prospects of economic relations with the world are considered. In particular, the possibilities of expanding foreign economic trade relations with Asian countries are analyzed, where are population growing, development of logistics infrastructure. The opinions of scholars about future development of Ukrainian trade relations with China, Vietnam, Singapore, Turkey are considered.

Keywords: export, agricultural production, products, importer, quota international trade relations